

TEMMUZ/AĞUSTOS
1993 SAYI:29
15 000 TL.
(KDV DAHİL)

Yaşadıkça Eğitim

- Geliştiren Ana-Baba -4-
- Boş Zamanı Değerlendirme
- 6 Yaşına Kadar Çocuk Oyunları
- Çocukların Duygularını İfade Etme
- Anaokulunda Disiplin
- Teoriden Uygulamaya

İÇİNDEKİLER

Geliştiren Ana-Baba

4

Doğan CÜCELOĞLU

Evde Sağlıksız Gizli
Kurallar Oluşmasına
İzin Vermeyin

Boş Zamanı Değerlendirme Davranışını Belirleyen Etmenler

6

*Yrd. Doç. Dr.
Şükran KILBAŞ*

Boş zamanı değerlendirme, kişinin zorunlulukları dışında kalan zamanında, kendi benliğine uygun olan ve yapmaktan zevk aldığı sportif, kültürel ve yaratıcı etkinliklere, gönüllü olarak

Çocuğumuz 6 Yaşına Kadar Nelerle Oynar?

11

Sinem KAVSAOĞLU

Çocuğumuzun mutlu olarak yetişmesi, onun temel gereksinimlerinin, bir sevgi ortamında doyurulması ile başlar.

Duygularını İfade Etmelerinde Çocuklara Yardım

19

*Rebecca Shahmoon
SHANOK*

Çocuğunuzu dinlemek ve onun duygularını anladığınızı, yine ona hissettirmek, çok önemlidir.

Anaokulunda Disiplin

21

*J. Frantz, S. Rottmayer,
M. Trickett, J. Waters*

Disiplinin amacı, çocukların körü körüne, itaat etmelerini sağlamak değil, onların

kendilerini kontrol edebilmelerine yardımcı olmaktadır.

Eğitimde Teoriden Uygulamaya

24

Sevgi KOŞANER

0-6 Aylık İlk Bebeğe Sahip Annelere, Bebek Sağlığı, Gelişimi, Bakımı ve Beslenmesi İle İlgili Verilen Eğitimin Annelerin Bilgi Düzeyine Etkisi

Yayınlar

31

YAYINCIDAN OKUR A

Merhaba Değerli Okuyucularımız,

Yaşadıkça Eğitim Dergisi olarak, ülkemizdeki yaygın eğitime katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Yıllardır içinde bulunduğumuz bu uğraş, yaygın eğitimin uygulamada çok çeşitli zorluklarını görmemize yol açtı. Gerçekten de yaygın eğitim; program, fizikî olanaklar ve uygulama bakımından, ilk, orta ve yüksek öğretimi kapsayan örgün eğitimden daha zordur. Çünkü, yaygın eğitimin genelde bağlayıcı bir yönü yoktur. Yaygın eğitim etkinliklerinden yararlanıp yararlanmama konusundaki inisiyatif, kişinin kendi elindedir.

Kimi zaman, halk eğitimi olarak da dile getirilen yetişkin eğitimi, yaygın eğitimin önemli bir alanını oluşturmaktadır. Araştırmalar, mevcut bilgi ve becerilerine yenilerini katma isteği, diğer bir ifade ile kendini geliştirme isteğinin, yetişkin eğitiminde rol oynayan en önemli etken olduğunu ortaya koymuştur. Diğer yandan, bireylerin genellikle kendi yetersizlikleriyle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında, düzenli yetişkin eğitimi programlarına katıldıkları belirlenmiştir.

Oysa ki, teknolojik ve sosyal gelişmelerin büyük bir hızla gerçekleştiği günümüzde, yetişkinlerin birer anne, baba, memur, işçi, yönetici... olarak kendilerini geliştirme ihtiyaçlarını, bir süreklilik içinde karşılamaları gerekmektedir. Daha doğrusu, kendini geliştirmenin bir yaşam biçimi ve sürekli bir alışkanlık haline getirilmesi gereklidir.

Birçok yetişkinin, birer anne-baba olarak kendilerini geliştirme ihtiyacı hissettikleri halde, çeşitli gerekçelerle gereken çabayı göstermedikleri bilinmektedir. Zaman, para, yeterli araç-gereç bulamama gibi nedenlerin, ardına sığınılmayacak gerekçeler olduğu unutulmamalıdır. Kendini geliştirmek isteyen anne-babalar, herşeyden önce aktif birer "öğrenen" olmalıdırlar. Bunun için basılı ve görüntülü yayın araçlarının sağladıkları olanaklardan yararlanmak, örneğin; iyi bir okuyucu olmak bile, bu konuda atılmış önemli bir adımdır.

Gerek günlük gözlemler, gerekse konuyla ilgili araştırmalar, temel bir eğitim ünitesi olarak ailenin, diğer bütün eğitim-öğretim süreçlerinden çok daha önemli olduğunu ortaya koymuştur. Aile, bireyin tüm davranış ve alışkanlıklarının belirginleşmesinde en etkili rolü oynamaktadır. Ailede olumlu bir etkileşim ortamının oluşturulması, anne-babanın çocuklarını tanıması ve çocuk eğitimi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmalarıyla yakından ilişkilidir. Bu bakımdan, birer anne-baba olarak yetişkinlerin, kendilerini geliştirmeyi sürekli bir alışkanlık haline getirmeleri, son derece önemlidir.

Yaşadıkça Eğitim Dergisi olarak, anne-baba ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yönelik çabalarımız, bundan sonra da sürecektir.

Sizi, ilginizi çekeceğini umduğumuz yazılarla başbaşa bırakırken, kendinizi geliştirme yönündeki bu çabanız için kutluyoruz.

Saygılarımızla.

Sahibi Kültür Hizmetleri A.Ş. Fahrettin AKINGÜÇ	Bu sayıya katkıda bulunan Aylin ÇELİK	Yapım-Yönetim YA/BA YAYINLARI 7.-8. Kısım A 21 B Blok Daire 101 34750 Ataköy / İSTANBUL Tel: 560 33 28 - 560 30 48 661 07 10 - 661 07 22 Fax: 560 32 13
Yazı İşleri Müdürü Bahar AKINGÜÇ GÜNVER	Dizgi Aynur TURA - Mural İNCİ	
Yayın Yönetmeni İlhami FINDIKÇI	Montaj Turgay ZORBA - Zafer UZUNTÜRK	Abone Koşulları Yıllık (6 sayı) 75.000 TL. Abone Ücretleri İçin; Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi H. No: 2888 Yaşadıkça Eğitim ya da Posta Çeki H. No: 475 009
Yayın Yardımcısı Gülay DOKUZOGUZ	Fotoğraflar Temel YİRMİBEŞ	
Teknik Yönetmen Kudret GÜVENÇ	Film ve Renk Ayrımı: FILMON Baskı ve Cilt: Ayhan Matbaası	

Evde Sağlıksız Gizli Kurallar Oluşmasına İzin Vermeyin

Doğan CÜCELOĞLU
California State University, Fullerton

Sağlıksız ailenin en temel savunma mekanizması, denetlemedir.

Tüm aile üyelerini en olumsuz biçimde etkileyen etmen, sağlıksız aile kurallarıdır. Sağlıksız aile kuralları bilinçaltındadır ve açık-seçik ifade edilmemiştir, gizlidir; bu kuralları kimse tartışmaz. Bu kurallar aileye yerleştikten sonra, ailenin sağlıksız durumunu hem yaratır, hem de devam ettirir. Çocuklarının sağlıklı büyümesini isteyen ana-baba, bu tür sağlıksız kuralların aile içinde gelişmesini mutlaka önlemelidir. Sağlıksız kuralları önleyebilmek için, önce onları teşhis edebilmek gerekir. Aşağıda, sağlıksız ailelerde geçerli olan belli başlı gizli kurallar verilmektedir. Okuyucu, kendi ailesinde bu kuralların olup olmadığına kendisi karar verebilir.

(1) Denetleme: Sağlıksız ailede bireyler, etkileşimlerinde duygu, düşünce ve davranışlarını yüzde yüz denetleme gerektiğini hissederler. Denetlenmeden söylenen söz, ifade edilen duygu ve heyecanlara izin verilmez; kendiliğinden ortaya çıkan davranış kötüdür ve mutlaka cezalandırılmalıdır. Denetlemenin kendiliğinden olması (spontaneity), doğal olarak gelişen ve ifade edilen duyguları öldürür.

Sağlıksız ailenin en temel savunma mekanizması denetlemedir: Böylece her şey önceden kestirilmek, kontrol altına alınmak istenir. Bu tür denetleme, aileye sağlıksız bir güven duygusu verir.

(2) Mükemmeliyetçilik: Yapılan her işte, söylenen her sözde, girilen her sınavda, kişinin mükemmel olması beklenir. Her şey göstermelidir, başkalarının beğenisi için yapılır. Ölçütler, başkaları tarafından belirlenmiştir; o ölçütler çerçevesinde, bireyin en mükemmel yapması beklenir. Bireyin içtenlikle kendini verip, yapabileceğinin en iyisini yapması, yeterli bulunmaz. Yetenek ve koşullar ne olursa olsun, herkesin bu ölçüte uyması beklenir; bireyin ölçütleri değiştirmeye ya da tartışmaya hakkı yoktur.

Mükemmeliyetçilik kuralı, kişinin kendi gerçeğinin değeri olmadığını, kendi düşünüş ve değerlendirişinin önemsiz olduğunu ifade eder. Bu kuralın geçerli olduğu sağlıksız aile ortamından yetişen çocuklar, kendilerini değersiz bulurlar. Kendini değersiz bulan insanların, yaşamla ilgili en temel duyguları umutsuzluktur. Kendilerini değersiz bulurlar; değersizlikten utanç duyarlar; ileride değişebileceklerine inanmazlar ve bu nedenle umutsuzdurlar.

(3) **Suçlama:** Denetlenmeden yapılan ve mükemmel olmayan davranışlar ortaya çıkınca, suçlama kendini gösterir. Suçlama, olayları olduğu gibi kabul etmemenin, sonuçlardan sorumluluk almamanın bir sonucudur.

Sağlıksız ailede çocuğun davranışı olduğu gibi değerlendirilmez. Mutlaka ya çocuğu ya da onun çevresindeki birini suçlayacak bir yol bulunur; utandırılan kimse bu şekilde utanca boğulur.

Bu tür suçlamalarla aile, her şeyin denetim altında tutulması gerektiği ve her yapılan şeyin mükemmel olmasının zorunlu olduğu kurallarını pekiştirmiş olur.

(4) **Beş Temel Özgürlüğün İnkârı:** Sağlıksız ailede kişilerin doğal olarak geliştirdikleri algılama, duygu, düşünce, davranış, arzu ve amaçları inkâr edilir. Geçen yazımızda söz konusu ettiğimiz bu beş temel özgürlük inkâr edilince, çocuk şu mesajı alır: "İçinden geldiği gibi değil, mükemmeliyetçi kurala uyarak, başkalarının senden beklediği biçimde algıla, duygulan, davran, arzu et ve amaç edin."

Bu kural, çocuğun sağlıklı gelişiminin temeli olan onun psikolojik gerçeğini inkâr eder. Gerçeği inkâr edilen kişi, dışa bağımlı, iç dünyasıyla ilişkisi kopuk, robot gibi yaşar. Böyle bir kişinin mutlu olması söz konusu olamaz.

(5) **Konuşmak yasak:** Aile içindeki sağlıksız durumdan, bu durumun ortaya çıkmasına yol açan kurallar ve davranışlardan söz etmek yasaktır. Bu kural, dördüncü kuralın doğal bir sonucudur. Kişilerin konuşmalarını yasaklamak, önemli gördükleri bir konuda iletişimlerini engellemek, insanların en temel süreci olan iletişim olanağını ortadan kaldıracağından, onların insanlığını reddetmek anlamına gelecektir. Ailenin, kuşaklar boyunca bir kuşaktan diğerine sağlıksız durumunu aktarabilmesi, özellikle 4. ve 5. kurallar aracılığıyla gerçekleşir.

(6) **Küskünlük ve kırgınlıkların sürdürülmesi:** Aile içindeki kırgınlık ve küskünlüklerin sürdürülmesi, kişilerin birbirlerini anlamalarını ve sağlıklı ilişkiler kurmasını önler. Bu tür kırgınlık ve küskünlükler, ailenin sağlıksız oluşunun temelinde yatan esas nedenleri sakladığından, sağlıksız aile düzeni bu kırgınlıkların devamını ister. Bu nedenle, kronik çatışma ve sürtüşmeler ailede sürer gider.

(7) **Kimseye güvenememe:** Sağlıksız ailede kimse kimseye güvenemez; yüzeyde sanki herkes birbirine güvenir gibi davranır ama, gerçek anlamda kimse birbirine güvenmez.

Güven duygusu, kişilerin birbirlerine değer verdiği, desteklediği bir ilişkiler ortamı içinde gelişir. Bu ortam, sağlıksız ailede yoktur. Sağlıksız ailede yetişen kişi, kimseden saygı ve gerçek sevgi görmediği için, kimsenin kendine yardım edeceğine inanmaz. Yardım etmek isteyenlerin mutlaka bir "art düşüncesi, çıkarı vardır" diye düşünür.

Sağlıksız aile ortamı içinde yetişen insanlar, kendi duygu ve düşüncelerine güveni olmayan, sürekli başkaları tarafından güdümlenmek istenen "dıştan denetimli" kişiler olarak yetişirler. Önümüzdeki yazımızda, "dıştan denetimli kişi" kavramını inceleyeceğiz.

Güven duygusu, kişilerin birbirine değer verdiği, desteklediği bir ilişkiler ortamı içinde gelişir.

Boş Zamanı Değerlendirme Davranışını Belirleyen Etmenler

Yrd. Doç. Dr. Şükran KILBAŞ
Ç.Ü.Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Boş zamanı değerlendirme, kişinin zorunlulukları (okulu, işi, günlük yaşamın gerektirdikleri) dışında kalan zamanında, kendi benliğine uygun olan ve yapmaktan zevk aldığı sportif, kültürel ve yaratıcı etkinliklere, gönüllü olarak katılmasıdır.

"Boş zamanı değerlendirme (recreation) davranışını biçimlendiren etmenler ve güdüler nelerdir?" sorusunun yanıtını vermeden önce, "boş zamanı değerlendirme" kavramının açıklanmasında yarar vardır. Boş zamanı değerlendirme eğitim, hukuk, aile, ekonomi ve din gibi toplumsal bir kurumdur. Değişim süreci içerisinde, özellikle genç kuşaklara yeni değerler aşılama ve yeni bir ruh kazandırma gibi eğitimsel ve toplumsal refah boyutu ağırlık taşıyan bu süreç, eğlendirme-dinlendirme yoluyla kişilere yeni bir devirgenlik kazandırır. Çünkü bu etkinliklere katılım, bireylerin

eyleminden çok, onların açığa çıkan duygusal ve fiziksel oluşumları olarak önem kazanmaktadır.

Boş zamanı değerlendirme, kişinin zorunlulukları (okulu, işi, günlük yaşamın gerektirdikleri) dışında kalan zamanında, kendi benliğine uygun olan ve yapmaktan zevk aldığı sportif, kültürel ve yaratıcı etkinliklere, gönüllü olarak katılmasıdır. Boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılan kişilerin bu katılımının hangi güdüsel eğilimlerle olduğunu yanıtlamak üzere, çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan bir kısmı, bu yazımızda çok kısa özet bulgu-

larla tanıtılmaya çalışılmıştır.

Güdülenme, insanın bireysel fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerinin doyurulduğu, içsel-psikolojik bir oluşumdur. Boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılım da, bazı güdülerin doyurulması için yapılan eylemler olmaktadır.

Maslow, insanların gereksinimlerini önem sırasına göre, hiyerarşik bir yapıya oturtmuştur. Gereksinimler, yaşamsal olandan toplumsal olana doğru bir sıralanış izler ki, buna göre en altta olan temel gereksinimler doyurulmadan, bir üstteki gereksinimin doyurulmasına olanak yoktur. Bu yapı, en üstten aşağıya doğru şöyle sıralanmaktadır (Mills, 1985);

5. Kendini gerçekleştirme (Gizli kalmış yetenekleri açığa çıkartma),

4. Değerlilik (Kendini değerli bulma, güç ve yetenek sahibi olma isteği),

3. Toplumsal bağlar (Sevgi bağı, insanlar arası etkileşim ve bir gruba ait olma isteği),

2. Güvenlik içinde olma gereksinimi,

1. Fizyolojik gereksinimler (Yeme-içme, cinselliği yaşama gibi).

Bu gereksinimler hiyerarjisini, özellikle boş zamanı değerlendirme açısından irdelediğimizde, son iki basamağın, yani kendini değerli görme ve kendini gerçekleştirme aşamaları önem taşımaktadır. Bunlardan kendini gerçekleştirme gereksiniminin, boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılmanın esas güdüleyeni olduğu, rahatlıkla söylenebilir.

Bilinçli ya da bilinçsizce olsun, her insanın gizli kalmış bazı yetile-

rini açığa çıkartmak ve gerçekleştirmek gereksinimi vardır. Bunların açığa çıkartılmaması ve doyurulmaması, kişide rahatsızlık, hatta ruhsal bozukluk yaratabilir. Pısrık kişilik ya da nevrotik bazı bozukluklara kadar uzanabilecek bu rahatsızlıklar, kişinin kendisi ile kopmasına ve yabancılaşmasına neden olabilir. Yabancılaşma, kişinin kendisini gerçekleştirememesi, çevresindeki olumsuz koşulları denetimi altına alamayıp, edilgenleşmesidir. Bu edilgenleşmenin tek nedeninin, boş zamanı değerlendirme olamayacağı düşünülürse, boş zamanı değerlendirmenin, bu konudaki önemi azalabilir. Ancak bu önem, bütünüyle de yadsınmaz. Yaratıcılığı açığa çıkartan ve

Her insanın gizli kalmış yeteneklerini açığa çıkartmak gereksinimi vardır.

Kişinin toplumun bir üyesi olduğunu doygunlukla yaşamayı, onu yalnızlıktan ve soyutlanmışlıktan korur.

böylece, kişinin "kendisini gerçekleştirmesini" sağlayan etkinliklere katılma, başarıyı olumlu yönde etkileyen, zihinsel olmayan etkenler arasındadır. Boş zamanı değerlendirme etkinliklerinin, özellikle grup temelinde, grupla çalışma teknikleri biçiminde yaşanılması; etkinliklere katılanların, kendilerini katıldıkları grubun üyesi olarak görmesi, kişinin "aidiyet" gereksinimini giderecektir. Aidiyet gereksiniminin doyurulması, yani kişinin toplumun bir üyesi olduğunu doygunlukla yaşamayı da, toplumsal bütünleşmeyi sağlaması açısından, kişinin yalnızlık ve soyutlanmışlık sonucu, yabancılaşmayı yaşamamasını önleyecektir.

Boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılım, bireysel tercihlere göre biçimlenir. Bireysel tercihler yaş, cinsiyet, gelir, uğraşı, kırsal /kentsel köken gibi etkenler açısından farklılaşır. Havighurst'e

(1977) göre yaş, cinsiyet, toplumsal sınıf gibi değişkenlerle olan ilişkisi, boş zamanı değerlendirme biçimlerini, kişiliğin bir görüntüsü haline getirmektedir. Steinkamp ve

Kelly (1986), boş zamanı değerlendirmeyi, "kadın ve erkek, her iki cins için, toplumsal bütünleşmeye en temel katkı" olarak görmüşlerdir (Sneegas, 1986) Crandall (1979) bir araştırmasında, boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılımın, iki önemli nedenini aşağıdaki gibi belirlemiştir:

1. Etkinlikler esnasındaki "toplumsal etkileşim",

2. Katılmayı belirleyen, süre ve harcamalardan daha çok, bireysel tutumlar olduğudur.

Bir başka araştırmasında ise Crandall (1980), katılma nedenleri olarak dört genel bakış açısı belirlemiştir. Bunlar;

1. Dışadönüklük (Başkalarıyla birlikte ve yaratıcı olabilmek),

2. İçekapalılık (Makinalaşmaya karşı olmak ve doğaya açılmak),

3. Başarıyı başkalarıyla paylaşmak,

4. Hazcılık (Tekdüzelikten uzaklaşıp, zevkli alanlara yönelmek).

Gunter (1987), boş zaman deneyimlerine ilişkin sekiz özellik geliştirmiştir. Bu özellikler;

1. Günlük yaşamdan bir ölçüde ayrılma ya da kopma,

2. Etkinliklerin kişi tarafından özgürce seçiliyor olması,

3. Katılma olayının zevk alınır olması,

4. Kendiliğinden oluşu,
5. Zamanın var oluşu,
6. Yaratıcı hayal kurma,
7. Macera ve keşfetme,
8. Kendini gerçekleştirme.

"Boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılmakla, kendimizi anlatmak, deneyimlerimizi diğer kişilerle paylaşmak, kendimizi başarılı görmek, başkalarıyla arkadaşlık kurmak ve onları tanımak, kişilik gelişimimizi tamamlamak gibi, olumlu sonuçlara ulaşabiliriz" diyen Corbin (1970) katılmanın yararlarını "boş zaman merdiveni" dediği bir sınıflamada göstermektedir. Corbin'in "boş zaman merdiveni" şöyledir:

- ✓ Kendini gerçekleştirme,
- ✓ Macera arama,
- ✓ Seçici olma,
- ✓ Doyum arama,
- ✓ Kendini anlatma,
- ✓ Yaratıcı olma,
- ✓ Gönüllü katılım,
- ✓ Yapıcılık,
- ✓ İlgililerin çeşitlendirilmesi,
- ✓ Toplumsal olma.

Pierce (1980) ise, "iş" ve "boş zaman etkinlikleri"ne ilişkin bazı ölçütleri "dostluk, dinlenme, başarı, güç, üstünlük, coşku, yenilik, entellektüellik, hoşsohbetlilik, zamanı değerlendirme, yapıcılık" gibi bazı katılma güdüleyicileri olarak saptamıştır. Friesen (1981) kulüp üyesi 13, 14 ve 15 yaşlardaki gençlerin, boş zamanı değerlendirme konusunda, yerleşik değerlerinde anlamlı ayrımlar olmakla beraber, yaratıcılık ilgilerinde anlamlı farklılıklar görülmediğini saptamıştır. Yaratıcılık ile cinsiyet arasındaki farklılığın, kızlarda gösteri, öğ-

renme ve tartışma, kişisel yeterlikleri geliştirme; erkeklerde ise birşeyler inşa etme ya da tamir etme etkinliklerine yönelme biçiminde açığa çıktığını göstermiştir. Bir başka araştırmada ise (Kleiber, Larsan ve Czikszenmihalyi, 1986) boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılma güdülerini, şöyle sınıflandırılmıştır:

1. Katılmada kişisel istek ve çaba gerektiren, rahatlatıcı ve toplumsallaştırıcı etkisi olan TV izleme, kitap okuma ve müzik dinleme gibi kişiye hoşlanım sağlayan ve eğitici olabilen etkinlikler,

2. Katılmada kişilerin yoğun istek ve çaba gösterdiği, değişimsel (transition) denilen spor, oyun, sanat ve hobiden oluşan öznel etkinlikler.

Gençlerin ortaokuldan beklentilerini cinsiyet ve toplumsal sınıf temelinde, statüko, kurallar ve disiplin, programlar, öğretmenler, bina ve araçlar ile danışmanlık

KAYNAKÇA

1. Corbin, H. Dan. **Recreation Leadership** Third Edition. Prentice Hall, Inc. Englewood. 1970. ss. 89, 24.
2. Crandall, Rick. **Social Interaction, Affect and Leisure**. Journal of Leisure Research. Vol. 11, No. 3, 1979. pp. 165-181.
3. **Motivation for Leisure**. Journal of Leisure Research. Vol. 12, No. 1, 1980. pp. 45-54.
4. Friesen, Barbara Key. **Values and Recreational Interest of Thirteen to Fifteen-Year-Old Seventh-Day Adventist Youth Relevant to the Pathfinder Club Program in the State of Michigan**. Dissertation Abstracts International. Vol. 42, No. 02, August 1981, p.852-A.
5. Gunter, B.G. **The Leisure Experience: Selected Properties**. Journal of Leisure Research. Vol. 19, No. 2, 1987. pp. 115-130.
6. Kleiber, Douglas, Larson, Reed ve Cziksenti-mihalyi, Mihalyi. **The Experience of Leisure in Adolescence**. Journal of Leisure Research. Vol. 18, No. 3, 1986. pp. 167-176.
7. Özoğlu, Süleyman Ç. **Spor Psikolojisi**. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi. Tez. Ankara. 1976.
8. Reich, Wilhem. **Kişilik Çözümü**. Çev. B. Onaran. Payel Yayınları. Bilim ve Felsefe Kitapları No. 21. İstanbul. 1983.
9. Pierce, Robert C. **Dimensions of Leisure 1 Satisfaction**. Journal of Leisure Research. Vol. 12, No. 1, 1980.
10. Poole, Millicent E. **The Schools Adolescents Would Like**. Adolescence Vol. XIX, No. 74. Summer 1984.
11. Sneegeas, Janiece. **Components of Life Satisfaction in Middle and Later Life Adults: Perceived Social Competence, Leisure Participation and Leisure Satisfaction**. Journal of Leisure Research. Vol. 18, No. 4. pp. 248-254.

değişkenleri çerçevesinde Poole (1983) incelemiştir.

Poole, gençlerin, "kendilerini değerli bulma" ve "bağımlı olabilme" biçimindeki gelişimsel gereksinimlerini karşılamada okulu başarılı bulmadıklarını belirtmiştir. Gençler okuldan, en fazla spor ve boş zamanı değerlendirme gereksinimleri için, olanakların kullanımını beklediklerini belirtmişlerdir.

Reich'a (1983) göre kişilik, güdül gereksinimlerle yoksunluklar arasındaki çatışmaya göre gelişir. Ben(ego)'ün gelişimi, çocukluk çağındaki cinsel çatışma ve onu çözme biçimi olup, kişilik oluşumunun tutumbilimsel ereği, bastırılmış güdülerin baskısını azaltarak ben'i güçlendirmek olmalıdır. Bu nedenle, ergenler tarafından daha büyük bir özgürlük olarak algılanan boş zamanı değerlendirme etkinlikleri-

ne katılım, gençlerin pısırık kişilik özelliklerini değiştirerek, etken kişilik özelliklerine dönüştürülmesinde, önemli bir eğitsel araç olabilecektir.

Freud, kişilik kavramını, atletik ve bedensel devinime uygulayarak, spor ve oyunu genel olarak bireydeki engellenme (frustration) nedeni olan kaygının (anxiety), dışarı çıkma yolu olarak sağladığı boşalmıyla, bireyin psiko-seksüel gelişim evresinde karşılaştığı sorunlarını çözme biçimi olarak görür. Bu çözüm, edilgin role itilmiş çocuk ve gence, gerçeklerden uzaklaşarak, fantazilerini kurma ve gerçekteki nesnelere yöneltme olanağını verir (Özoğlu, 1976).

Gençler için boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılımın, küçük yaşlardaki kadar basit olmadığı gerçektir. Bu nedenle, gençlerin katılımını artırmak üzere, bu programların etkililiğine ve çekiciliğine özen göstermek gerekmektedir.

Çocuğumuz, 6 Yaşına Kadar Nelerle Oynar?

Sinem KAVSAOĞLU

Araştırma Görevlisi

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

Çocuğumuzun mutlu olarak yetişmesi, onun temel gereksinimlerinin, bir sevgi ortamında doyurulması ile başlar.

Çocuğumuzun mutlu olarak yetişmesi, öncelikle onun beslenmesi, giydirilmesi ve korunması gibi gereksinimlerinin, bir sevgi ortamında doyurulması ile başlar. Fiziksel ve sözel etkileşimlerle, çocuk, en yakın çevresindeki kişilerle iletişim kurar. Çocuğu sevgi ile kucaklamak kadar, ritmik hareketlerle sallayıp, şarkı söylemek de önemlidir. Karşılıklı olarak çıkarılan sesleri taklit etmek, karşılıklı konuşuyormuş gibi seslenmelerde bulunmak veya renkli bir çingırağı birlikte sallamak da çocuğumuzun en önemli gereksinimleri arasında yer alacaktır. Böylece, çocuğumuzun tüm yaşamını etkileyecek bir gelişim ve eğitim ortamı olan "oyun" konusuna gelmiş oluyoruz:

Oyun, çocuğun hoşlanarak yaptığı inceleyici, araştırıcı, uygulayıcı ve yaratıcı davranışlarıdır. Çocuk, hoşnut olduğu bir sevgi ortamında, kendisini ve çevresini tanımaya, aktif duruma geçerek etki yarattığını

anlamaya başlar. Oyun davranışları; örneğin karşılıklı gülmeyi, birbirinin yüz ifadelerini taklit etmeyi, kucağa

alınır, neşe içinde hoplatılmayı, renkli bir cismin ipinden çekip, ses çıkartmayı ve benzeri davranışları içerir.

Çocuklarının mutlu olarak yetişmesini amaçlayan anne ve babalar, onun sevgi ile bakımına önem verdikleri kadar, oyun oynamasına da ortam hazırlamalıdır. Oyun davranışları, çocuğun hem beceri, hem de düşünme sisteminin gelişmesin-

de kalıcı birer deneyim değeri taşırlar. Bu gerçek, başka bir deyişle mutlu bir oyun ortamında öğrenilenlerin, dolayısı ile kazanılan deneyimlerin, zihinde kalıcı etkileri bulunduğunu, fizyoloji biliminde de kabul edilmektedir (Gades, 1985, 44).

Çocuklarımızın hoşlanacağı oyunları bulmak, seçmek ise, dikkat ve özen gerektirir. Öncelikle işe, çocuğumuzun gelişimine en uygun oyuncakları sağlamakla başlamalıyız. Bu oyuncakların bir kısmı, evde hazırlayacağımız türden de olabilir (Yün ponponlar, karton ve mika kutular, renkli resimler, bezden bebekler v.b). Ana-babalar, çocuklarının yaşına uygun oyuncak ve oyunları, bir gelişim kitabından ya da uzmandan yardım alarak hazırlayabilirler. Çocuğunuz kendi kendine oynarken onu dikkatle gözleyerek ne yapmak istediğini ve bunu nasıl yapmaya çalıştığını anlamaya çalışmanız, çok önemlidir. Çocuğu oynarken gözlemek; "çocuk ile oyuncak" ve "çocuk ile yetişkin" arasında, nasıl bir etkileşime rehberlik edeceğimiz hakkında, bizi aydınlatacaktır.

Çocuk, kendi algı-motor sisteminin ve düşünme sisteminin ulaştığı bir düzeyde, oyuncakla ya da yetişkinle etkileşime girer. Ulaşabileceği düzeyi anlamak ise, dikkatli bir gözlemden sonra, ana-babanın, çocuğu taklit ederek oyuna katılmaları ve oyunu geliştirme davranışları ile olasıdır. Eğer çocuk çevreye ve kendisine zarar vermiyorsa, çocuğun oynadığı biçimi taklit ettiğimiz zaman, çocuğun dilinde ilk etkileşimi kurmuş oluruz. Çocuğun ilgisini ve oyun güdüsünü yeniden canlandırmış oluruz. Oyunu biraz daha zenginleştirmek ise, oyun davranışlarına katabileceğimiz yenilikler ve yaratıcı biçimler sayesinde olabilir. Çocuğun dikkatini, şekiller ve cisimlerin hareket olasılıkları renkler vb., gibi yeni kavramlara çekebilmek için, yeni oyun davranışları geliştirebilmeliyiz. Bunu çok basit bir örnekle açıklayabiliriz: Çocuk, çingırağı öne ve arkaya doğru sallayabilir. Yetişkin onu taklit eder, güler ve tatlı sözler söyleyerek onun oyunundan hoşlandığını belirtir. Daha sonra çingırağı yavaş ve hızlı, yukarıya ve aşağıya doğru sallar. Böylece, çocuğa olumlu tepki verilmiş ve onun oyununa bir yenilik katılmış olur.

Eğer çocuk yararlı bir oyun geliştirmemişse, örneğin tahta blokları sürekli olarak yere atıyorsa, yetişkin yine ona model olabilir. Tahta blokları yere dizerek, ya da üst üste dizerek bir yapı oluşturur. Çocuğu aynı şekilde oynamaya davet eder. Eğer çocuk taklit ederse, karşılıklı oyunlar geliştirilir. Evler, köprüler, kuleler ve arabalar yapılır. Çocuk hâlâ aynı şekilde oynamaya devam ediyorsa, o zaman onu engelleyici bir oyun geliştirilir. Örneğin, blokları yumuşak bir mindere atması istenir. Minder kamyon olur ve bir yerden bir yere yapı blokları taşınır. Eğer çocuk yine blokları gürültülü ve şiddetli bir şekilde atmaya devam ediyorsa; o zaman ceza olarak bu oyuncaklarla oynaması men edilir. Bir süre sessiz durması istenir.

Anne ve baba, bir günde çocuklarına ayırabildikleri zamanı, sevgi davranışlarına (sarılma, öpme, kucaklama, kucağa alıp, tatlı tatlı konuşma gibi) ve bakım davranışlarına (yedirme, giydirme, uyutma, gezdirme vb.) bölüştürdükleri gibi, oyun davranışlarına da yer vermeli-dirler. Çocuğun mutlu olacağı saatlerin, düzenli bakım ve ilgi ile ayarlanması, anne ve babanın da yor-

gunluğunu azaltacaktır. Karşılıklı ve hoşlanarak yapılan etkinlikler, hem çocuğu hem de ana-babayı mutlu etmelidir. Bu nedenle, zamanın ayarlanması ve uygun ortamların hazırlanması gerekmektedir. Yetişkinin dinlenik olduğu bir saatte, bir minderde çocukla kitap okunabilir. Anne çamaşır yıkıyorken, 2-3 yaşındaki çocuğu da evcilik oyunundaki taklitlerinden olan küçük bir leğende, kendi bebeklerinin elbisele-rini yıkayabilir. Ev halkı yemek yi-yorken 1,5-3 yaşlarındaki çocuklar da kendi iskemlelerinde yemek yi-yebilirler. Yetişkinler, arasıra çocuk-larıyla konuşurlar. Böylece yemek zamanı, çocuk ve yetişkinler için te-laş ya da huzursuzluk içinde geçen bir zaman olmaktan çıkabilir. Çocu-ğa özel olarak ayrılan bir oyun za-manında ise, anne ve baba özel bir ilgi göstermelidir.

Çocukla oynanılan zamanda, yor-gun ve sinirli olunmamalıdır. Anne ve baba kendilerini yatıştırıp, rahat, sakin, neşeli ve canlı oldukları bir zamanda, çocuklarıyla oynamalıdır-lar.

Oyun davranışlarında izlenmesi gereken bazı aşamalar vardır. Bun-lar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Çocuğun mutlu olacağı saatlerin, düzenli bakım ve ilgi ile ayarlanması, ana-babanın da yorgunluğunu azaltacaktır.

1. Çocukla oynarken rahat ve sakin bir zamanı seçmek,
2. Çocuğun hoşlandığı ve yaşına uygun oyuncak ve oyunlarla başlamak,
3. Yeni bir oyuncakta önce çocuğun davranışını dikkatle gözlemek, nasıl oynadığını incelemek,
4. Çocuğun oyuncakla ilgili söylediği bir söze ilgi göstermek, çocuğun sözel olarak veya göz kontağıyla verdiği tepkilere, ilgi ve neşe ile olumlu yanıt vermek,
5. Oyuncakta yapılabilecek başka bir işlevi; başka türlü bir oyunu

araştırıp, çocuğa model olmak,

6. Çocuğu yeniden izlemek, önerilen ve model olunan oyun biçimini taklit edip etmediğini gözlemek,

7. Karşılıklı etkileşimlerle, oyuncakla yeni oyunlar, seslendirmeler ve canlandırmalar gerçekleştirmek (Riddick, 1982).

I. ÖRNEK

1. Ayşe 2,5 yaşındadır. Anne ve babası, onunla en rahat akşam yemeğinden sonra oynamaktadırlar.

2. Ayşe'ye hacıyatmaz gibi sallanan bir kuleye geçirilen renkli halkalar, yeni bir oyuncak olarak verilir.

3. Ayşe oyuncuğı aldığı anda sevinçli sesler çıkarır, "toplar" der. Anne ya da baba "halkalar" diye düzeltir. Ayşe halkaları, kuleden çıkarmak üzere en üsttekileri alır; elinde evirir, çevirir, yere bırakır. Diğer halkaları da alabilmek için, kuleyi baş aşağı çevirir. Yere düşen halkaları incelemek için, ayağa kalkar. Gözler, tekrar oturur. Eli ile halıda bu halkaları kaydırır.

4. Ayşe: "Bak, gitti" der. Anne: "Evet, halkalar halıda kaydı" der.

5. Anne: "Hadi onları dizelim" der ve yerde karışık sırada tekrar kaydırarak dizer. Ayşe'ye model olur, Ayşe'nin yeni davranışını bekler.

6. Ayşe kuleyi alır ve halkaları yeniden geçirmek ister. Ancak en küçükten başladığı için, diğerlerine kulede yer kalmaz ve Ayşe kuleyi ters çevirir, yeniden düz çevirir. Küçük halkayı alır, başka bir tane (orta boy) halkayı kuleden yarı yola kadar geçirir, küçüğü de geçirir. Deneme-yanılma yolu ile halkaları takar çıkarır.

7. Anne halkaları büyükten küçüğe doğru yerde dizer. Sonra sırayla alıp, kuleye geçirir. Ayşe'ye "Hadi sen de yap" der.

Ayşe'ye biraz yardım eder. İşaretle "Şimdi bunu koy, şimdi şunu koy" der. Çocuk, bu oyun modelini başarı ile taklit edince; "Hoop. Hepsi düştü." şeklinde neşeli bir durum yaratılır. Sonra bu halkalar için, bir masal uydurulur: "Ayşe'nin ninesi ona simit yapmıştır. Bazı simitler büyük, bazı simitler küçüktür. Ayşe onları sırayla bir tepsiye dizer, sonra sopaya (kuleye) geçirir ve oda içindekilere ikram eder."

ÖRNEK II

Bu örneği, kitap okuma ile ilgili olarak verelim:

1. Emre, 3 yaşındadır. Babası ona yeni bir resimli öykü kitabı almıştır. Emre'nin annesi onunla en iyi sabah 10'da ilgilenilmektedir.

2. Resimli kitap, Emre'nin hoşuna gider, ilgi ile bakar, ön kapağı inceler. Kitabı yere koyar.

3. Annesi resimli kitabı bir kere okuduktan sonra, Emre'ye verir "Şimdi de sen anlat" der. Emre kitabı baştan sona doğru çevirir, ancak bazı sayfaları atlar. Annesine yeniden verir ve "Hadi yine oku" der.

4. Anne "Olur, yeniden okuyalım, ama istersen önce bütün resimlere bakıp anlatalım" der ve resimlere tek tek bakıp bazen anlatarak, bazen

Emre'ye sorular sorarak kitabı inceleyerek. "Bu ne? Ne yapmış? Ne yapıyor?" soruları sorulur, birlikte yanıtlanır.

5. Resimli masal kitabı ile anne yeni bir işlev olarak bilmece türünde bir oyun geliştirebilir. Resimleri önce eli ile kapatır ve "Şimdi ne gelecek?" diye Emre'ye sorar. Böylece, çocuğun görsel ve işitsel belleği sınanmış olunur.

6. Emre bu oyunu anlamıştır, bir kaç kez oynarlar.

7. Anne ve Emre masal kitabını karşılıklı soru ve yanıtlarla anlatırlar. Baba da akşam gelince, aynı şekilde Emre ile ilgilenir ve kitaba olan ilgiyi devam ettirirler.

Bu örneklerde gördüğümüz gibi, önce, çocuğumuza ayırabileceğimiz

rahat bir zamanımız olmalıdır. Ayrıca, önce onun ilgisi ve yaptıkları, bizim geliştireceğimiz davranışlar için temel olarak alınır. Oyun davranışlarının karşılıklı model olma ve sözel etkileşimle geliştirilmesi uygundur.

1-6 YAŞ ÇOCUKLAR NE İLE OYNARLAR?

11 AY- 1 YAŞ: —Renkli toplar (yün veya hafif plastik yapılmış); İç içe geçen, ufak ya da orta boylu küpler; Tahta, irili ufaklı çeşitli şe-

Oyun davranışları, model olarak ve sözel etkileşimle geliştirilmelidir.

killerde yapı blokları; Bezden, büyük ve küçük boylarda bebek ve hayvanlar; İç içe geçen sürülebi- len oyuncaklar (ipe dizili makaralar, ipe dizili toplar ve tren, araba); Küçük arabalar.

1,5-2 YAŞ:
—Küçük ve orta boy bez ve hafif plastikten yapılmış bebekler; toplar; evcilik seti

(tahta, hafif plastik ve bezden yapılmış); geçirme kuleleri; renkli halkalar; şekil geçirme levhaları (tahta veya mikadan yapılmış top, bebek, anne-baba, üçgen-daire v.b. gibi şekiller olan levhalar); renkli kutular ve kapakları; renkli kalın sayfalı, resimli kitaplar. (Her sayfada tek resim ve resime ait bir sözcük olan kitaplar; Yaşına uygun insan ve hayvan öykü kitapları); Düğmeye basınca şaşırtıcı etki yapan oyuncaklar; kuklalar; arabalar, bebekler.

2,5-3 YAŞ:
Bebek evi, arabalar, sokak minyatürü; Bul-yap parçaları (bilinen nesnelere, geometrik şekiller, sayı daireleri); İç-içe geçen takmalı, yapı oyuncakları; Ev-araba-insan-hayvanlar yapmak için yapı blokları; Şekil levhası; Boncuklar; Mumboya ve kalın kalemler.

3,5-4 YAŞ: Bebek evi, sokak seti; Arabalar; Kumaştan bebek ve hayvanlar; Çeşitli kuklalar (karton kutu, tahta kaşık, tenis topu, eldiven-çorap, v.b); Şekil ve sayı eşleme levhaları; Olay sıralama kartları; Çeşitli kavram kartları; Öykü kitapları; Bul-yap kavram blokları; Tahta, plastik yapı blokları; Resim-elışı seti (mum-sulu boyalar, elışı kâğıtları).

4,5-6 YAŞ: Bebek evi, sokak seti, meslekler seti, hayvanlar ve yaşadıkları yerler, okul ve çevresi, trafik seti v.b. yaşamla ilgili canlandırıcı yapı oyuncakları; Kağıt ve kartonlar üzerinde, çizgi-sayı-şekil-harf-sözcük-resim oyunları; İç içe geçen, yapı blokları; Resim-elışı seti (mum-sulu boyalar, el-ışi kâğıtları, vb).

1-6 YAŞINDAKİ ÇOCUKLARLA OYNANABİLECEK OYUNLAR

11 Ay-1 Yaş:

Kırmızı yünden bir top ile değişik ritmik seslendirmeler yaparak, bebekle karşılıklı oynanabilir. "Tip tap, tip top" gibi seslendirmeler yapılabilir.

Renkli yün yumakları ile çocuğunuzla zevkli bir oyun oynayabilirsiniz. Bir kutunun içinden çocuk, henüz açılmamış yün yumaklarını alır, yanına değdirir ve sonra yeniden kutuya koyar. Anne onun yüzünü yumaklarla saklayıp sonra "ceee" oyunu ile yeniden yüzünü açar. Yerde yumaklar, oda içinde yürütülebilir.

Bezden oyuncak hayvanlar, oda içinde yürütülebilir. Karşılıklı, kukla oyunu şeklinde konuşturulabilir. Hayvanların çıkardığı sesler ve yürüyüşleri taklit edilir; emekleme ve yürüme, hoplatma gibi hareketler yapılabilir.

Kalın bir ipe dizili tahta makaralar ile oda içinde gezilir. Bu makaralar renk renk boyanabilir. İple dolaştırılan çingıraklı oyuncaklar, ipe gez-

dirilen araba ve at gibi oyuncaklar alınabilir.

Kısa şarkılarla, ritmik parmak oyunları ve bedeninin sallanması; hoplatılması, arkadan ellerin tutularak yetişkinle beraber yürünmesi gibi, devinimsel oyunlar oynanabilir.

1-2 Yaş İçin:

Bebeklerle oyuncak hayvanlarla, arabalar ve tahta bloklarla evcilik oyunu oynanabilir. Bebekler, günlük yaşamı canlandırmada kullanılır. Karşılıklı konuşmalar yapılır, günlük işler tanımlanır (uyuma, yemek yeme, yemek hazırlama, çarşıya çıkma v.b).

Renkli bloklarla ve tahta renksiz bloklarla çeşitli yapı dizileri oluşturulur. Yerde renk renk dizme ve kule yapımı gerçekleştirilir.

Şekil levhalarıyla ve çeşitli şekillerde delikleri olan kutularla şekil eşleme oyunları oynanabilir.

Renkli kutular, kapaklarını açıp-kapama oyunları oynanır. Kutuların içine küçük toplar, makaralar konabilir. Böylece çocuk, doldurup-boşaltma oyunu oynayabileceği gibi, sallayarak çeşitli sesler de çıkartabilir.

Resimli öykü kitaplarına bakılabilir. Nesne resimleri adlandırılır. Kişiler konuşturulur, öykü okunur. Kalın kartona basılmış öykü kitapları

seçilmelidir ki, çocuk rahatça kitaba bakabilsin.

Çocuk parkta gezdirilirken, çeşitli nesne ve kişiler hakkında adlandırmalar ve eylem tanımlamaları yapılabilir. (Kardeş oynuyor, annesi bakıyor, nine örgü örüyor, vb).

2-3 Yaş İçin:

2-3 yaşlarındaki çocuklarla, yukarıda verilen 1-2 yaş çocuklarının oyunlarına ek olarak, daha çok sözel etkinliğin bol olduğu ve devinimin arttığı oyunlar oynanır. Şarkılı, ritmik hareketler yapılır (Fış fış kayıkçı oyunu gibi).

Çeşitli eşya, hayvan ve bitkileri tanıttıcı resimli kitaplara bakılır, adlandırmalar yapılır.

Bilmece şeklindeki bul-yap bloklarıyla büyük boy ve basit çizgilerle belirtilmiş nesne resimleri tamamlanır. Çeşitli geometrik şekillerdeki bloklarla gruplama ve uygun yerlere yerleştirme oyunu oynanır.

3-4 Yaş İçin:

Resim eşleme, üçlü nesne gruplarında saklanan nesneyi gösterme ve adlandırma, örtünün altında sakla-

**Çocuğun
gezme ve
koşma
gereksinmesi,
açık havada
karşılanarak,
evde aşırı
hareketli
davranışları
önlenmelidir.**

**Çocuk,
oyladıktan
sonra,
oyuncak-
larını
kaldırmayı
öğrenmelidir.**

nan nesnelere dokunarak bulma gibi, görsel-motor algıya dayalı oyunlar oynanır.

Renkli bloklardan ve lego oyuncaklarından çeşitli yapı canlandırmaları yapılır. Evler, arabalar, insanlara benzetilerek çeşitli yapılar kurulur.

Resimli bir bul-yapta, hayvanlar ve yavruları bir araya getirilebilir. Yine resimli bul-yaplarda, günlük işler ve yapıldığı odalar, bir araya getirilebilir. Kişiler ve meslekleri birleştirilir. Hava durumuyla ilgili manzaralar, uygun hava koşullarını gösterir kartlarla eşlenebilir.

Bilmece ve tekerlemeler söylenebilir.

Öyküler anlatılabilir, öykü canlandırmaları yapılabilir.

4-6 Yaş İçin:

Öykü, fıkra anlatımı, film anlatımı yaptırılabilir.

Öykü ve sevilen filmler canlandırılabilir.

Bu yaşta çocuklar, grup arkadaşlıkları ve grup oyunlarına ilgi duyarlar. Resim kartlarında bellek, eşleme, ayırtma oyunları oynanabilir.

Resimli öyküler, bul-yap şeklinde oluşturulabilir.

Çeşitli meslekler, canlandırma yoluyla anlatılabilir. (Doktorculuk, öğretmencilik, bakkalcılık oyunları gibi dramatik canlandırmalar yapılabilir).

OYUNLAR SIRASINDA ALINMASI GEREKLİ ÖNLEMLER:

● Oyun odası dağınık olmamalı, oyuncaklar için sepet, kutu ya da raflardan yararlanılmalıdır. Oyun odasında kesici ve elektrikli aletler bulunmamalıdır (Makas, radyo, televizyon, ütü, vb.) Oyun odasının sakın ve fazla uyarıcıdan yalıtılmış olması, oyuncakların tümünün ortada olmaması önemlidir.

● Çocuğun açık havada gezme, yürüme ve koşup oynama gereksinimleri önceden karşılanmalı; evin içinde aşırı koşma ve bağırma davranışları, aşırı hareketli davranışları böylece önlenmelidir.

● Çocuk, oynadıktan sonra, oyuncaklarını kaldırmayı öğrenmelidir. Yeni bir oyuna geçişte, çocuğa ortada duran oyuncaklarını kaldırması söylenmelidir. Bu davranışı için "Aferin, oyuncaklarını ne güzel kaldırdın", gibi bir sözel ödüllendirme kullanılabilir.

Bu gibi önlemler, oyun odasında oyun davranışları ve eğitici materyallerle, zamanın olumlu biçimde geçmesini sağlayacaktır. Çocuğun dikkati ve enerjisi, gereksiz harcanmayacaktır. Çocuk, oyuncaklara ilgi duymalı ve enerjisini kendisini eğitecek biçimde kullanılmalıdır.

Çocuğumuzla oynadığımız zamanlar, bizim için de dinlendirici, eğlendirici ve eğitici zamanlar olmalıdır. Çocuğumuzun bakımı ve oyun gereksinimleri, günün uygun saatlerine yerleştirilebilirse ve ortam düzenlenmesi iyi yapılırsa, bunu gerçekleştirmek kolay olacaktır.

Duygularını İfade Etmelerinde Çocuklara Yardım

Rebecca Shahmoon SHANOK

10 yaşındaki Kamer, suratını asmış, arabanın ön tarafında oturuyordu. Annesi Sezen Hanım, arabayı kullanıyordu. Sezen Hanım, merakla sordu: "Kamer, seni böyle durgun gördüğüm zaman ne yapacağımı bilemiyorum: Sana bunun sebebini sormalı mıyım, yoksa seni yalnız mı bırakmalıyım?" Dakikalarca süren sessizlik oldu. Sezen Hanım, Kamer'in kendisini rahatlatıcı bir açıklamada bulunacağını umarken, aynı zamanda da kızının karamsar sessizliğine canı sıkılıyordu.

Bir kaç dakika geçtikten sonra, Kamer alçak sesle: "Ben yalnızca Ceren'den nefret ediyorum. Arkadaşlarıma beni çekiştiriyor." Kamer'in sessizliği bozmasıyla rahatlayan Sezen Hanım: "Ooo, bu gerçekten incitici bir durum." derken, başıyla da onaylıyordu.

Sezen Hanım'ın kaygı ve merakını engelleyebilmesi, sabretmesi, Kamer'i bu sıkıntısının üstesinden gelmeye davet etti. Sezen Hanım'ın yaptığı konuşma işe yaramış, Kamer duygularını açıklamış ve konuşma rahatlatıcı biçimde devam etmişti.

Çocuklarımız bize duygularını açıklamadıkları zaman, Sezen Hanım gibi, bizler de kendimizi çok huzursuz hissederiz. Ama bu örnekte Sezen Hanım'ın tepkisinin çok etkili olduğunu görüyoruz. Acaba Sezen Hanım nelere dikkat etti?

- ✓ Çocuğunun karamsarlığı karşısında aceleci davranmadı,
- ✓ Çözüm bulma konusunda onu sıkıştırmadı.
- ✓ Çocuğunu dinledi ve onun duygularını anladığını yine çocuğuna hissettirdi.

Ana-babalar, 7 ile 10 yaşları arasındaki çocuklarına zaman ayıra-

Çocuğunuzu dinlemek ve onun duygularını anladığınızı, yine ona hissettirmek çok önemlidir.

**Çocuklar
bazı
konuları
akranlarıyla
konuşmayı
tercih
ederler.**

rak ve ilgi göstererek, düşünce ve duygularını açıklamalarına yardımcı olabilirler. Burada sözü edilen "nitelikli beraberlik"tir. İster arabada, isterse uyku öncesinde ya da beraber bir iş yaparken olsun, bu biçimdeki beraberliklerin, tartışmaya açık ve yararlı olması, en belirgin yanındır. Küçük çocuklarla göz göze iletişim kurmak, onların duygularını açıklamalarında yardımcı bir etken olmasına rağmen; pek çok ana-baba, bu yaş grubundaki çocukların duygularından söz edebilmelerinde, göz göze iletişimin etkili olmadığını görmüşlerdir.

Zor Konular: Biz her ne kadar yardımcı olsak da, bazı konuları vardır ki, çocuklar o konuları, en anlayışlı ana-babalarla bile paylaşmayı utandırıcı veya sıkıcı bulabilirler. Bu konularda, daha çok akranlar tercih edilirler. Çocuklar, açıkça yönetildiğinde, bazı konuların, ana-babalar tarafından kabul edilmediğini çabucak öğrenirler. Ama, ana-babaların hangi konulardan rahatsız olduklarını da tam

anlayamazlar. Bu nedenle, çocuklar, büsbütün bilinçli biçimde de sansür koymazlar. Örneğin; bir ailede öfke normal karşılanırken, diğerinde keder anormal karşılanabilir.

Çocuğunuzla konuşurken, siz de sizin tabularınızı daha iyi tanıyabilirsiniz, hangi konuları kabullenmenizin zor olduğunu belirleyebilirsiniz. Böylece, bir başka konuşma sırasında, o konulara itiraz etmeye çalışabilirsiniz. Bu sırada, çocuğunuz için, önemli bir konuyu sizinle konuşmasının ne kadar güç olduğunu bile kabullenebilirsiniz. Bu biçimde davranarak, iletişim çizginizi açık tutarak bir yiğitlik sergileyebilirsiniz. Çocuklarımızın duygularını açıklamalarına yardımcı olarak bizler, bir çağrı yapmış oluruz. Bu çağrı, ömür boyu sürecektir ve güçlü duygularla birbirimizle ilgilenmemiz gerektiğini hatırlatacaktır.

Çeviren:
Gülay DOKUZOGUZ

Anaokulunda Disiplin

J.Frantz, S.Rottmayer,
M.Trickett, J.Waters

Disiplinin amacı, çocukların körü körüne itaat etmelerini sağlamak değil, onların kendilerini kontrol edebilmelerine yardımcı olmaktır.

SINIFA GENEL BAKIŞ

Öğretmenin disiplini sağladığı bir anaokulu sınıfında, ana-babalar, nasıl bir manzarayla karşılaşır?

Küçük çocukların bulunduğu sınıflar, karışık ve gürültülüdür. Orada herkes, neşe içinde birşeylerle uğraşmaktadır. Bu manzara, ana-babalara oldukça karmaşık görünebilir. Fakat, küçük çocukların deneyerek öğrendiği düşünülürse, bunun sebebini de anlayabilirler.

Sınıfın bu durumunu gören ana-baba, öğretmene, disiplini nasıl sağlamayı başardığını soracaktır: Etkili disiplin anlayışı, çocukların kötü davranışlarını azaltıp, iyi davranışlarını artırmalarını sağlar. Amerika Küçük Çocukları Eğitim Birliği'nin "Disipline Bakış" adlı yayınında şöyle denmektedir: "Disiplinin amacı, çocukların körü körüne itaat etmelerini sağlamak değil, onların kendilerini kontrol edebil-

melerine yardımcı olmaktır."

Cezalandırma yöntemi ise, bu amaca hizmet etmez. Çünkü, çocuğa sadece "neyi yapmaması" gerektiğini öğretir. Bu da, çocukta korkuya, aşağılanma duygusuna ve bazen de daha yıkıcı hareketlere sebep olur. Disiplin, çocuğa ne yapması gerektiğini öğrenmesi konusunda, onu aşağılamadan yardım eder.

Sınıfın çocuklara uygun olarak düzenlenmiş olması, pek çok karışıklığı önler. Örneğin, oyuncakların ve resim malzemelerinin çocukların ulaşabileceği yerlerde olması gerekir. Çocuklar öğretmenden yardım istemeden, rahatça hareket edebilmelidirler. Sınıfta çeşitli aktiviteler için yeterli boş alan ve her çocuk için yeterli sayıda oyuncak bulunması da önemlidir.

Sınıfın kalabalık olmaması, iletişimi kolaylaştırır. Bir öğretmen, çocuklar 2 yaşındaysa sadece 5'yle; 3 yaşındaysa sadece 7'siyle veya

Anaokulunda çocuğun güvenliğini sağlayan ve özgürlüğünü kısıtlamayan basit kurallar olmalıdır.

0-6 Aylık İlk Bebeğe Sahip Annelere, Bebek Sağlığı, Gelişimi, Bakımı ve Beslenmesi İle İlgili Verilen Eğitimin, Annelerin Bilgi Düzeyine Etkisi

Sevgi KOŞANER

Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara-1987

Ö Z E T

0-6 aylık ilk bebeğe sahip annelerin, bebeklerinin sağlık, bakım, beslenme ve gelişimleri ile ilgili olarak eğitimlerinin; annelerin bebekleri hakkında bilgilendirilerek, bebekleriyle aynı etkileşim alanı içinde bulunup, iyi birer gözlemci olmalarını sağlayacağı düşüncesi, bu araştırmanın amacını meydana getirmektedir.

Bu amaçla, 0-6 aylık bebeklerin sağlık, bakım, beslenme ve gelişimleri konusunda, yazılı kaynaklara dayandırılarak, 7 adet eğitim kitapçığı geliştirilmiştir. Bu eğitim kitapçıkları, 15 anneye 6 ay süreyle uygulanmıştır. Ön ve son testler yoluyla, annelerin bilgi düzeyleri ölçülmüştür. Ön ve son testlerden elde edilen veriler, oran karşılaştırması yapılarak yorumlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, eğitim kitapçıkları, annelerin bebeklerinin beslenme, sağlık, bakım ve gelişimleri konusunda bilgi düzeylerinin artmasında etkili olmuştur.

GİRİŞ

Toplum sağlığı açısından çocuk sağlığı ve bakımı, önemle üzerinde durulması gereken konulardandır. Sağlıklı bir gebelik geçirmiş bir annenin, sağlıklı bir bebeğe sahip olmaması için, neden yoktur. Ancak sağlıklı doğmuş bir bebeğe sahip olmak demek, sağlıklı bir çocuğa sahip olunacak demek değildir. Çocuk sağlığının en önemli ölçütü, bebek ölüm oranıdır.

Tablo 1.1 Çeşitli ülkelerin yaşama ilgili verileri (1978, World Data Sheet) 42

Tablo 1.1'de de görüldüğü gibi, ülkemizin çocuk sağlığı düzeyi, gelişmiş ülkelerle karşılaştırılamayacak düzeydedir. Ülkemizdeki tüm ölümlerin yarısını, 0-4 yaş grubu meydana getirmektedir. Bebeklerin birinci yılları içindeki ölüm oranları ise şöyledir:

1 günlük iken ölüm oranı % 18

1 gün-1 ay arasında % 25

1 ay-12 ay % 57

Süt çocukluğu dönemindeki ölümlerin yarıdan fazlasının, bebeklerin 1. ayları ile 12. ayları arasında yer almasının nedeni ise, çocukların enfeksiyon hastalıklarından yeterince korunamamasıdır.

Sağlık hizmetlerinin yetersizliği yanında, çevre koşullarının bozukluğu, eğitimsizlik, yetersiz ve dengesiz beslenme, ekonomik düzey, kültürel değerler diğer etkenler arasındadır. 43, 32, 38, 44, 40

Ülkemizdeki Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezleri, ana ve çocuk ölümlerini en aza indirmek, çocuklarına dolayısı ile topluma yararlı, bilgili anneler yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu merkezlerin, fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı çocuklar yetiştirilmesinde başarılı olabilmeleri için, ailenin, özellikle de annenin güvenini kazanmaları gerekmektedir. Ülkemizde, sosyo-kültürel etkenlere bağlı olarak, bu alanda yapılan çalışmalar, oldukça sınırlı bir çerçevede kalmaktadır. 8

Anne-çocuk arasında kurulacak fiziksel ve ruhsal ilişkinin, çevresel uyaranların, çocukların gelişimi açısından son derece önemli olduğu, yapılan araştırmalarla belirlenmiştir. 55, 36, 33, 23 Anne babaların, fiziksel ve ruhsal açıdan daha sağlıklı çocuklar yetiştirmeleri amacıyla, bir çok program geliştirilmiştir. Anne babaların, kendi çocuklarının sağlık, bakım ve eğitimlerine katılımlarını artırmak ve onları bu konuda bilgilendirmek amacıyla, eğitim programları düzenlenmiştir. 46, 52, 21 Bu programların içinde, bebeklik dönemine ait olanların ayrı bir yeri vardır. Henüz dünyaya gelmiş bebeği ile ne yapacağını bilmez bir durumda kalan ana-babalar için hazırlanan programların, bebeğin fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması açısından, son derece yararlı olduğu ortaya konmuştur. Bu programların sonucunda anne babalar, bebeklerinin ihtiyaçlarının farkına varmışlar ve davranışlarını bu ihtiyaçlar yönünde şekillendirmişlerdir. 17, 12, 13, 35

	Doğum hızı (%)	Ölüm hızı (%)	Bebek Ölüm hızı (%)	Nüfus artış hızı (%)	Beklenen hayat süresi (%)
Mısır	38	12	108	2.5	53
Nijerya	49	21	157	2.1	41
Tanzanya	47	22	167	2.5	44
Irak	48	14	104	3.4	53
TÜRKİYE	34	11	119	2.3	57
Pakistan	44	14	139	3.0	51
İran	45	14	104	3.1	47
İngiltere	12	12	14	0.0	72
Bulgaristan	16	10	23	0.6	71
Yunanistan	16	8	23	0.8	68
İsveç	12	11	9	0.1	75

MATERYAL VE METOD

İki bölümde yapılan bu çalışmanın, birinci bölümünde 0-6 aylık bebeğe sahip annelerin bilgiye ihtiyaç duydukları konularla ilgili eğitim kitapçıkları hazırlanmıştır. Bu kitapçıklar hazırlanırken şu sıra izlenmiştir:

a- Annelerin 0-6 aylık bebekleri hakkında bilgiye ihtiyaç duydukları konular, 600 Yataklı Hava Hastanesi, çocuk polikliniğine gelen ebeveyn ve ebeveyn olma yolundaki ana-babalar ile yapılan teke tek görüşme yöntemiyle ve gözleme dayalı olarak saptanmaya çalışılmıştır.

b- 0-6 aylık bebeklerin sağlık, bakım, beslenme ve gelişimleri hakkındaki bilgileri kapsayan kitapçıklar, yazılı kaynaklara dayandırılarak hazırlanmıştır.

c- Kitapçıklardaki bilgilere dayandırılarak, ön ve son test geliştirilmiştir. Ön ve son test 3'ü beslenme, 18'i sağlık, 11'i bakım, 44'ü gelişimle ilgili olmak üzere, toplam 77 sorudan oluşmuştur.

7 adet olarak hazırlanan bu kitapçıkların her biri bebeğin farklı aylardaki özellikleri ile ilgili bilgi ve önerileri içermektedir. Kitapçıkların içeriği şöyledir:

1. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 1"

Bebek Sağlığı ve Bakımı Üzerine

(İçindekiler: Bebeğin alt temizliği; pişik; pudralama; bebeğin temizliği; banyosu; ağlaması; gazı; hıçkırık; kusma; göğüslerde şişlik; düşme; havale; yüksek ateş; doğmalık kalça çıkığı; pamukçuk; konak).

2. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 2"

Yeni Doğanın Özellikleri ve Beslenmesi

(İçindekiler: Yeni doğanın solunumu; bingıldak; yeni doğan sarılığı; isilik; bir aylık bebeğin zihinsel motor, dil ve sosyal gelişimi ile ilgili bilgiler; 1. ayda fiziksel gelişim ve beslenme; ishal; kabızlık.)

3. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 3"

Bebeğiniz 2. ayında

(İçindekiler: 2. ay içinde göstereceği gelişimsel beceriler; fiziksel gelişim ve beslenme ile ilgili öneriler; anne-bebek etkileşimine ilişkin öneriler).

4. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 4"

Bebeğiniz 3. ayında

(İçindekiler: 3. aydaki gelişimsel beceriler; fiziksel gelişim ve beslenme önerileri; gelişimsel becerilere yönelik etkinlik ve materyal önerileri; bebeğin aşıları).

5. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 5"

Bebeğiniz 4. ayında

(İçindekiler: 4. aydaki gelişimsel beceriler; eğitimsel öneriler; bebek cimnastiği; fiziksel gelişim ve beslenme önerileri).

6. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 6"

Bebeğiniz 5. ayında

(İçindekiler: 5. aydaki gelişimsel beceriler; eğitimsel öneriler; fiziksel gelişim ve beslenme önerileri).

7. KİTAPÇIK: "ANNELERLE SÖYLEŞİ 7"

Bebeğiniz 6. ayında

(İçindekiler: 6. aydaki gelişimsel beceriler; fiziksel gelişim ve beslenme önerileri; dişler; eğitimsel öneriler).

Geliştirilen, bu "Annelerle Söyleşi" kitapçıklarının, anneleri bilgilendirmeye yönelik olup olmadığının araştırılması ise, çalışmanın ikinci bölümünde, 6 ay süren bir uygulama ile gerçekleştirilmiştir.

Ankara ili Etimesgut 600 Yataklı Hava Hastanesi, Çocuk Polikliniği'ne, ağustos ayı içinde başvuran 0-15 günlük bebeğe sahip anneler ve Ankara ili Zekai Tahir Burak Kadın Hastalıkları Hastanesi, Gebe Takibi Polikliniği'ne, ağustos ayı içinde başvuran, hamileliğinin son 15 gününde ve ilk hamileliği olan anneler, araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya katılan anneler, tesadüfi yöntemle seçilmişlerdir. Araştırma başlangıcında, 37 anneye (% 35.13'ü Hava Hastanesi'nden, % 64.86'sı Kadın Hastalıkları Hastanesi'nden) ön test uygulanmış ve eğitim kitapçıkları verilmişken; 6 aylık uygulamanın sonuna kadar, 15 anne (% 66.66'sı Hava Hastanesi'nden, % 33.33'ü Kadın Hastalıkları Hastanesi'nden) devam edebilmiştir.

Ön test uygulanan anneye, "Annelerle Söyleşi 1" ve "Annelerle Söyleşi 2" verilmiştir. Her ayın sonunda, bir sonraki ayla ilgili olan yeni bir kitapçık verilmiştir. 6. ayın sonunda ise, annelere son test uygulanmıştır. Ön ve son testler, aynı sorulardan meydana gelmiştir.

Ön ve son testlerden elde edilen veriler, verilen doğru cevap sayısına göre, ön ve son testler arasında oran karşılaştırması yapılarak yorumlanmıştır.

SONUÇLAR

Araştırma kapsamına giren annelerin, eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 2.1'de verilmiştir.

Tablo 2.1 annelerin eğitim durumlarına göre dağılımı;

Tablo 2.2 Araştırmaya katılan annelerin hamilelik döneminde bebekleriyle ilgili olarak kaynak kullanma durumlarına göre dağılımı;

Tablo 2.3 Kaynak kullanan annelerin, kullandıkları kaynaklara göre dağılımı;

Tablo 2.4 Araştırma kapsamına giren annelerin, eğitim düzeyleri dikkate alınmadan beslenme, bakım, sağlık, gelişim yönünden ön ve son test doğru cevaplarının oranı;

Tablo 2.5 Hamileliği sırasında, bebeğiyle ilgili olarak kaynağa başvuran ilköğretim mezunu annenin, ön-son test doğru cevap sayılarının oranı;

Tablo 2.1

Eğitim düzeyi	İLK	ORTA	LİSE	ÜNİV.	TOPLAM
Sayı	2	2	2	4	15
%	13.33	46.66	13.33	26.66	100

Tablo 2.2

Kaynak	İlk	Orta	Lise	Üniversite
Kullanan	1	-	4	4
Kullanmayan	1	2	3	-

Tablo 2.3

Kullanılan kaynak	İlk	Orta	Lise	Ünv.	T
a. Kitap, dergi, gazete	-	-	3	3	6
b. Yakın çevre, aile büyükleri	1	-	-	-	1
c. Radyo-TV	-	-	1	-	1
d. Sağlık personeli	-	-	1	-	1
a ve b şıklarını birlikte kullananlar	-	-	-	1	1

Tablo 2.4

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 42.22	% 76.19	% 60.44	% 30
Son test	% 71.11	% 96.19	% 79.11	% 44.7

Tablo 2.5

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 33.33	% 14.28	% 26.67	% 34
Son test	% 66.67	% 71.43	% 46.67	% 27.27

Tablo 2.6

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 33,33	% 71,43	% 26,67	% 9,1
Son test	% 33,33	% 100	% 80	% 43,18

Tablo 2.7

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 50	% 78,57	% 53,33	% 37,50
Son test	% 83,33	% 85,71	% 76,67	% 32,95

Tablo 2.8

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 41,67	% 89,28	% 73,33	% 27,84
Son test	% 66,67	% 100	% 83,33	% 47,16

Tablo 2.9

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 22,22	% 80,95	% 46,67	% 24,24
Son test	% 88,89	% 100	% 71,11	% 44,69

Tablo 2.10

	Beslenme	Bakım	Sağlık	Gelişim
Ön test	% 58,33	% 75	% 78,33	% 36,93
Son test	% 66,67	% 100	% 90	% 52,84

Tablo 2.11

	İlk	Orta	Lise	Üniversite
Ön test	% 33,33	% 50	% 33,33	% 58,33
Son test	% 50,00	% 83,33	% 76,19	% 66,67

Tablo 2.12

	İlk	Orta	Lise	Üniversite
Ön test	% 42,86	% 78,57	% 85,71	% 75
Son test	% 85,71	% 85,71	% 100	% 100

Tablo 2.13

	İlk	Orta	Lise	Üniversite
Ön test	% 26,67	% 53,33	% 61,90	% 78,33
Son test	% 63,33	% 76,67	% 78,09	% 90

Tablo 2.14

	İlk	Orta	Lise	Üniversite
Ön test	% 21,59	% 37,50	% 26,29	% 36,93
Son test	% 35,23	% 32,95	% 46,10	% 52,84

Tablo 2.6 Hamileliği sırasında kaynak kullanmayan ilkökul mezunu annenin, ön-son test doğru cevap sayılarının oranı;

Tablo 2.7 Hamileliği sırasında, kaynak kullanmayan ortaokul mezunu annelerin, ön-son test doğru cevap sayılarının oranı;

Tablo 2.8 Hamileliği sırasında kaynak kullanan lise mezunu annelerin beslenme, bakım, sağlık, gelişim yönünden ön-son test doğru cevap sayılarının oranları;

Tablo 2.9 Hamileliği sırasında kaynak kullanmayan lise mezunu annelerin beslenme, bakım, sağlık, gelişim yönünden ön-son test doğru cevap sayılarının oranı;

Tablo 2.10 Hamileliği sırasında kaynak kullanan üniversite mezunu annelerin beslenme, bakım, sağlık, gelişim yönünden ön-son test doğru cevap sayılarının oranı;

Tablo 2.11 Eğitim düzeylerine göre ön ve son test beslenme sorularının doğru cevap sayılarının oranı;

Tablo 2.12 Eğitim düzeylerine göre ön test ve son test bakım sorularının doğru cevap sayısı oranları;

Tablo 2.13 Eğitim düzeylerine göre ön test ve son test sağlık sorularının doğru cevap sayılarının oranları;

Tablo 2.14 Eğitim düzeylerine göre ön test ve son test gelişim sorularının doğru cevap sayılarının oranları;

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan annelerin % 13,33'ünü ilkökul; % 13,33'ünü ortaokul; % 46,66'sını lise; % 26,66'sını üniversite mezunu anneler oluşturmaktadır (Tablo 2.1). Yapılan analizlerde, annelerin hamilelik döneminde bebekleri ile ilgili olarak araştırma yapma ve bilgilendirme amacıyla kaynaklara başvurmaları eğitim düzeylerine göre farklılıklar göstermektedir. (Tablo 2.2). Lise me-

zunu ve üniversite mezunu annelerin, daha çok yazılı kaynaklara başvurdukları görülmektedir (Tablo 2.3).

Annelerin eğitim kitapçıklarını almadan önce ve sonraki bilgi düzeyleri, ön ve son testlere verdikleri doğru cevap sayısına göre karşılaştırılmış ve son test doğru cevap sayılarının, daha büyük olduğu görülmüştür (Tablo 2.4). Buna dayanarak, eğitim kitapçıklarının anneleri genel anlamda bilgilendirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

Tablo 2.5 ve Tablo 2.6'yı karşılaştırdığımızda ise, kaynağa başvuran ilkökul mezunu annenin, kaynağa başvurmayan anneye göre ön testte bakım ve sağlık konusunda daha az, beslenme konusunda eşit; gelişim konusunda ise daha fazla düzeyde bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Aynı tabloların son test bölümleri karşılaştırıldığında ise; daha önce kaynağa başvuran annenin bilgi düzeyinde tüm alanlarda, kaynak kullanmayan anneye göre daha etkin bir şekilde artış olmuştur.

Tablo 2.8 ve 2.9 karşılaştırıldığında ise, kaynak kullanmayan ortaokul mezunu annelerin kaynak kullananlardan daha az bilgiye sahip oldukları; aynı şekilde eğitim kitapçıklarından yararlanma oranlarının daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir önceki yoruma da dayanılarak, eğitim düzeylerinin kaynaklardan yararlanma düzeyinde etkili olduğu söylenebilir. Tablo 2.10'da ise üniversite mezunu annelerin, ön ve son test doğru cevap oranları karşılaştırılmış ve son test doğru cevap oranında artış olduğu gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin eğitim düzeylerine göre, eğitim kitapçıklarında yer alan sağlık, bakım, gelişim ve beslenme alanlarının ön ve son test doğru cevapları incelenmiş; beslenme alanında (Tablo 2.11), ön testte eğitim düzeylerinin etkili olduğu son testte etkili olmadığı; bakım alanında (Tablo 2.12), sağlık alanında (Tablo 2.13), gelişim alanında (Tablo 2.14), eğitim düzeylerinin eğitim kitapçıklarından yararlanmada etkili olduğu gözlenmiştir.

Araştırma süresince ve sonrasında yapılan gözlemlere ve yaşanan olaylara, annelerin sorularında olan değişikliklere dayanılarak, eğitim alan annelerin daha iyi gözlem yaptıkları, bebeklerinin sorunlarına ve ihtiyaçlarına daha titiz ve hassas davrandıkları, söylenebi-

lır. Özellikle "Bebeğime ne yedireyim?" sorusunun yanında "Bebeğime bu ay nasıl bir oyuncak almamı önerirsiniz?" sorusunu sormaları bu tip çalışmaların devamı ve geliştirilmesi açısından, bu alanda çalışanları destekleyici ve yüreklendirici olmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1- Aile Sağlığı ve Aile Planlaması El Kitabı. SSBYB. Aile Planlaması ve Çocuk Sağlığı Grđ. Md.lüğü. Ankara. 1983.
- 2- Akdağ F. Türkiye'de bebek ve çocuk ölümleri ile annelerin beslenme durumu, SED ve kültürel düzeyi ve nüfus yapısı arasındaki ilişkiler. Uzmanlık tezi. Hacettepe Ün. SBF. 1977. 71 s.
- 3- Altınel E. Antalya ve yöresinde doğmalık kalça çıkığının (DKÇ) bazı yönleri üzerine bir inceleme. Akdeniz Ün. Tıp Fak. Dergisi. 1 (1), 82:76.
- 4- AST (Ağızdan Sıvı Tedavisi). Diarrhoea. Sayı 19 Aralık, 1984.
- 5- Aşı ve Serum Uygulamaları Rehberi. SSBYB. 1980. Ankara.
- 6- Baysal A. Beslenme. Hacettepe Ün. Yay. 3. baskı. Ankara. 1979.
- 7- Book SL. Vomiting and Diarrhea. Pediatric Patient Education. 1984. 74 (supp) 950-954.
- 8- Billir Ş. Ana ve Çocuk Sağlığı. Hacettepe Yay. 3. baskı. Ankara. Kasım 79.
- 9- Bebiş'ten Çocuk Bakımı ve Hastalıkları, Pfizer. Broşür.
- 10- Brown J. Tıp ve Sağlık ansiklopedisi. Remzi Kitabevi. Yeni Düzeltim. A.M.Hastin, Bennett M.A. FRCS. 1986.
- 11- Calvin WW. Bebek beslenmesi bilimi ve bebeği besleme sanatı. Reprinted from the journal of the American Medical Association. August 18. 1978. vol: 240: 657-661.
- 12- Caruso AD. Exploratory play (Implications for child care). Young Children. November. 1984: 27-30.
- 13- Cataldo C. Infant Toddler Education (Blending the best approaches) Young Children. January. 1984: 25-32.
- 14- Çağlar D. Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi. Ankara Ün. Eğt. Bđ. Fak. Yay. 2. baskı. 1981. Ankara.
- 15- Çocuk Sağlığı El Kitabı. SSBYB: 2. baskı. 1982. Ankara.
- 16- Çocuk Sağlığı Programı. SSBYB. Mayıs 1986. Ankara.
- 17- Çalışal N. ÇGE 445 (Program Geliştirme), Yayınlanmamış ders notları Hacettepe Ün. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü. 1982.
- 18- Dahanlı D. İntra uterin gelişim. ÇGE El Kitabı II. Hacettepe Ün. Yay. 1979. Ankara.
- 19- Demirsar A. Çocuk ve Ana Baba İlişkileri. Redhouse Yay. Şubat 1985. İstanbul.
- 20- Doğramacı I. Annenin El Kitabı. 9. Baskı. 1976. Ankara.
- 21- Educational Resources Information Center (ERIC). Parent Education Abs. Bibl. Urbana. Illinois Ün. Illinois. 1971.
- 22- Ericson EH. Identity and The Lifecycle. New York, London, WW Norton and Co Comp. 1980.
- 23- Falender CA, Heber R. Mother-Child interaction and participation in an longitudinal intervention program. Development Psychology. 11. no: 6, 1975.
- 24- Fişek G. Sükan Z. Çocuğunuz ve Siz. MEB Yay. 1. baskı. 1983. 1st.
- 25- Fişek G. Yıldırım M. Çocuk Gelişimi. MEB Yay. 1. baskı. 1983. 1st.
- 26- Feeney S, Margarick M. Choosing good toys for young children. Young Children. November 1984, 21-25.
- 27- Geren S. Doğuma Hazırlık Çocuk Bakımı. 1968. İstanbul.
- 28- Güzmez AS. 0-5 Yaşlarında Zihinsel Gelişim. 1977. Ankara.
- 29- Güven N. Süt çocukluğuyla motor gelişim, ÇGE El Kitabı II. Hacettepe Yay. 1983. Ankara.
- 30- ÇGE 203 (Bebeklik döneminde temel gelişim metodları ve materyalleri) Yayınlanmamış Ders Notları. Hacettepe Ün. ÇGE Bölümü, 1980.
- 31- Gül M. Yeni Doğan Bebeğin Bakımı. Eflatun. 15, (172), 4.83, 10-11.
- 32- Hatipoğlu FS. Gülveren gecekondulu bölgesinde ebelerin 15-44 yaş grubu kadınlara ve çocuklarına ilettikleri sağlık hizmetlerinin boyutları ve kadınların bu konudaki bilgi ve davranışı. Doktora tezi. Hacettepe Ün. SBE. 1984.
- 33- Heber RR and Garber H. An experiment in prevention of cultural family mental retardation, proceeding second congress of International association for the scientific study of mental deficiency. Aug 25-Sep. 2, 1970.
- 34- Heber R. Rehabilitation of families at risk for mental retardation, Progress Report, University of Wisconsin, Madison, 1972.
- 35- Heinicke C, Carlin F, Gilven K. Parent and Mother Infant Groups (Building a support system). Young Children. March-1984, 21-27.
- 36- Hunt I. Intelligence and experience. New York. Ronald Press. 1961
- 37- İshalin kontrol altına alınmasında ve ağızdan sıvı tedavisinin kullanılması. WHO ve UNICEF'in ortak bildirisi. 1983. Cenevre.
- 38- İshalli hastalıkların kontrolü için program, "Akut İshal Tedavisi El Kitabı". WHO/Sep/80.2. Rew 1. 1984.
- 39- Kazan M. Kazan sağlık ocağı bölgesinde 0-24 aylık çocukların beslenme, büyüme ve gelişimi üzerine yapılan bir araştırma. Uzmanlık Tezi. Hacettepe Ün. Tıp Fak. Top. Hek. Bđ. Dalı. 1977.
- 40- Kocaman G. Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinden önce Bornova bölgesinde anne ve çocukların koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma durumu. Ege Ün. Tıp Fak. Dergisi, 22 (1), 1983.
- 41- Newson JE. Toys and Playthings. Penguin Books. 1979. Great England.
- 42- Özcan C. Türkiye'de çocuk sağlığı. Katkı. Hacettepe Ün. Pediatrid Bđim Dalı Başasistatistik Bülteni. 1 (10). Ekim, 1980, 7-13.
- 43- Özcan H. Sakat çocuklar için eğitim ve rehabilitasyon. İstanbul Çocuk Kliniği. 20 (1-4). Ocak- Aralık, 1984, 151-158.
- 44- Paçacı K. Gebelik kontrolü amacıyla doğum polikliniklerine başvuran ve ilk gebeliği olan annelerin bebek bakımına ilişkin bilgiler. Sağlık Dergisi. 1982. Sb 1-12, 97-99.
- 45- Pala Ö. Anne sütüyle beslenme. Haseki Tıp Bülteni. 1982. 20 (4), 296.
- 46- Pires M. Head Start. The New York Times. 26. October. 1975.
- 47- Sökücü S, Kutluay T, Ağaoğlu G. Bebek Beslenmesi El Kitabı. İ.Ö. Çocuk Sağlığı Enstitüsü. Haziran. 1986.
- 48- Türksöy İ. Ergazi sağlık ocağı bölgesinde bebeklerde büyüme, gelişim ve beslenme ile ilgili bir araştırma. Uzmanlık Tezi. Hacettepe Ün. Tıp Fak. Top. Hek. Bđ. Dalı. 1977.
- 49- Ülgen G, Fırlan E. Çocuk Gelişimi. MEB Yay. 2. baskı. İstanbul. 1984.
- 50- Vaughan HM. Text Book of Pediatrics. Çev. Ed. Gürdüz Gedikoğlu. Cilt 1, 1987. Ankara.
- 51- White BL. The First Three Years of Life. Published by arrangement with Prentice Hall, Inc. First avon printing. June, 1978.
- 52- The first Three Years. Englewood Cliffs. New Jersey Prentice Hall. 1975.
- 53- Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi. 1. baskı. İstanbul. Eylül, 1984.
- 54- Yalaz K, Epir S. 0-6 yaş grubu çocuklarının vücut ölçümleri (Ankara 1981 yılı). Çocuk Hastalıkları Dergisi. 1 (1). Haziran 1980.
- 55- Yıldırım G. Okul öncesi eğitimde okul, ana-baba ve çevre arasında işbirliğinin sağlanması, Okul Öncesi Eğitim Sorunları. TED Yay. 1983, 67-95.

YAYINLAR

ETKİLİ VE HIZLI OKUMA SANATI Meriç KAYALAN (ALTINTAŞ)

Uygarlığın hızla gelişimi, yazının bulunmasıyla başlamış; edinilen bilgiler, üretilen düşünceler önce taşlar, tabletlere daha sonra da kağıda kaydedilmiştir.

Yazının bulunmasıyla okuma eylemi de gerçekleşmiş. Bir yerlere kaydedilen bilgiler, düşünceler bireyden bireye "okuma" yoluyla ulaşmaları sonucu öğrenilmiş, öğrenilen bilgilerin ışığında, yeni düşünceler yeni buluşlar üretilmiştir.

21. yüzyıla yaklaştığımız şu günlerde de "Okuma" önemini korumuştur. Her ne kadar etkin iletişim araçları bilgilendiriyorsa da yeterli olmamaktadır. Bilgi-lenmenin % 80'i okuma yoluyla edinildiğine göre, bu araçlar okumaya yalnızca destek olacaktır.

Son yıllarda, insanlık tarihi, her alanda baş döndürücü gelişmelere tanık olmaktadır. Hemen hemen tüm okuyucuların bildiği gibi, günümüzde binlerce yazı yazılmakta, büyük bir hızla basılıp dağıtılmaktadır. Bunlar gazeteler, dergiler, kitaplar olarak bizlere sunulmaktadır. Pek çoğumuz kitap ve kitap okuma sağanağına tutulmuş gibi oluyoruz. Olanlardan haberdar olabilmemiz için, bu çığ gibi büyüyen yayınları okumamız gerekmektedir. Günümüzde "Okuma" yalnızca zevk değil, bir gereksinim, yükümlülük olmuştur. Bilgilerin böyle hızla üretildiği çağımızda, yalnız okuma değil, **Etkili ve Hızlı Okuma** gerekmektedir.

İşte, bu kitapta, kişilere etkili ve hızlı okuma için çeşitli yöntemler önerilmektedir. Her bölümde verilen alıştırmalarla, kişinin yalnız okuma hızı değil, anlama yetisi, belleği ve eleştiri yeteneği de gelişebilecektir.

REAL Yayıncılık
İstanbul, 1992.

BİR PIRILTIDIR YAŞAMAK

Hayatı iskalamayın "Modern" ve "Seçkin" Bir Genç Olun.

İpek ONGUN

Yazar, kitabının önsüzüne; "Kalabalık içinde hemen farkediverirsiniz onu." tümcesiyle başlıyor ve şöyle sürdürüyor: "Ayrıcalığı vardır sanki. Adımlarında canlılık, gözlerinde ışık, rüzgârında hafif bir koku uçuşur. Dinamiktir. Koşar, yürür; öğle tatilini aletli jimnastikte geçirir. Ders çalışırken Vivaldi ve Clayderman dinler. Dinlenirken Pavarotti ve Kenny G. dinler. Kahve, çay, özellikle de sigaraya militancasına karşıdır. Bitki çayları ve süt içer. "Dünyamızın yedeği yok ki, buruşturup atalım." sloganını benimsemiştir. Cam şişe ve kese kağıdı kullanır.

Giyimde kendine özgü stilli vardır.

Sade ve spor etrafında dönen bir çeşitlemedir onun giyimi. İngilizcesinin yanısıra, Japonca derslere de devam eder.

Haftada iki saatini kimsesiz yaşlılara veya küçük çocuklara ayırır. Sıcaklığını onlara aktarır.

Dans etmeye bayılır, aerobik sınıfının en dayanıklısıdır.

En çok da gülmeyi sever. Coşkuludur. Kendine güler, başkalarıyla birlikte güler, hayata güler" Kimdir bu anlatılan kişi? Bu anlatılan kişi, günümüzün modern ve seçkin gencidir. Yaşamın pırlıtlığını yakalamaya çalışan; hep araştıran, soran, öğrenen, daha iyiyi, daha güzeli amaçlamış olan bir seçkin genç.

Yaşamdaki mutlulukların, yanıp sönen pırlıtlardan oluştuğunun bilincinde olan bir genç. En önemlisi, kendisine sağlanan olanakların değil, **istek** ve **çabanın** onu pırlıtya götüreceğini bilen bir gençtir modern ve seçkin genç.

Siz de hayatı, binbir renkle yaşayabilmek, dikkatinizi daha güzel, daha pırlıtlı bir yaşam biçimini öğrenme üzerinde yoğunlaştırmak isterseniz; bu kitaptaki pratik bilgiler ve önerilerden yararlanabilirsiniz.

Altın Kitaplar Yayınevi
1992/İstanbul

ÜLKER

Bu sakızın tadı özel, çıkartmaları son model

"AUTO 93" Otomobil çıkartmalı sakız

5 adet ambalaj
gönderen herkese
"Poster Albüm" hediye

5 Auto 93 ambalajı bir zarfa koyun P.K. 30 34472 Aksaray İSTANBUL adresine postalayın, hediyeğinizi alın

lır. Özellikle "Bebeğime ne yedireyim?" sorusunun yanında "Bebeğime bu ay nasıl bir oyuncak almamı önerirsiniz?" sorusunu sormaları bu tip çalışmaların devamı ve geliştirilmesi açısından, bu alanda çalışanları destekleyici ve yüreklendirici olmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1- Aile Sağlığı ve Aile Planlaması El Kitabı. SSBYB. Aile Planlaması ve Çocuk Sağlığı Gnl. Md.lüğü. Ankara. 1983.
- 2- Akdağ F. Türkiye'de bebek ve çocuk ölümleri ile ailelerinin beslenme durumu, SED ve kültürel düzeyi ve nüfus yapısı arasındaki ilişkiler. Uzmanlık tezi. Hacettepe Ün. SBF. 1977. 71 s.
- 3- Altınel E. Antalya ve yöresinde doğmalık kalça çıkığının (DKÇ) bazı yönleri üzerine bir inceleme. Akdeniz Ün. Tıp Fak. Dergisi. 1 (1). 82:76.
- 4- AST (Ağızdan Sıvı Tedavisi). Diarrhoea, Sayı 19 Aralık. 1984.
- 5- Aşı ve Serum Uygulamaları Rehberi. SSBYB. 1980. Ankara.
- 6- Baysal A. Beslenme. Hacettepe Ün. Yay. 3. baskı. Ankara. 1979.
- 7- Book SL. Vomiting and Diarrhea. Pediatric Patient Education. 1984. 74 (supp) 950-954.
- 8- Billir Ş. Ana ve Çocuk Sağlığı. Hacettepe Yay. 3. baskı. Ankara. Kasım 79.
- 9- Bebiş'ten Çocuk Bakımı ve Hastalıkları. Pfizer. Broşür.
- 10- Brown J. Tıp ve Sağlık ansiklopedisi. Remzi Kitabevi. Yeni Düzeltim. A.M.Hastin, Bennett M.A. FRCS. 1986.
- 11- Calvin WW. Bebek beslenmesi bilimi ve bebeği besleme sanatı. Reprinted from the Journal of the American Medical Association. August 18. 1978. vol: 240: 657-661.
- 12- Caruso AD. Exploratory play (Implications for child care). Young Children. November. 1984: 27-30.
- 13- Cataldo C. Infant Toddler Education (Blending the best approaches) Young Children. January. 1984: 25-32.
- 14- Çağlar D. Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi. Ankara Ün. Eğt. Bil. Fak. Yay. 2. baskı. 1981. Ankara.
- 15- Çocuk Sağlığı El Kitabı. SSBYB: 2. baskı. 1982. Ankara.
- 16- Çocuk Sağlığı Programı. SSBYB. Mayıs 1986. Ankara.
- 17- Çalışal N. ÇGE 445 (Program Geliştirme). Yayınlanmamış ders notları Hacettepe Ün. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü. 1982.
- 18- Dabanlı D. Intra uterin gelişim. ÇGE El Kitabı II. Hacettepe Ün. Yay. 1979. Ankara.
- 19- Demirsar A. Çocuk ve Ana Baba İlişkileri. Redhouse Yay. Şubat 1985. İstanbul.
- 20- Doğramacı I. Annenin El Kitabı. 9. Baskı. 1976. Ankara.
- 21- Educational Resources Information Center (ERIC). Parent Education Abs. Bilim. Urbana, Illinois Ün. Illinois. 1971.
- 22- Ericson EH. Identity and The Lifecycle. New York. London, WW Norton and Co Comp. 1980.
- 23- Falender CA, Heber R. Mother-Child interaction and participation in an longitudinal intervention program. Development Psychology. 11. no: 6, 1975.
- 24- Fişek G, Sukan Z. Çocuğunuz ve Siz. MEB Yay. 1. baskı. 1983. İstanbul.
- 25- Fişek G, Yıldırım M. Çocuk Gelişimi. MEB Yay. 1. baskı. 1983. İstanbul.
- 26- Feeney S, Margarlek M. Choosing good toys for young children. Young Children. November 1984, 21-25.
- 27- Geren S. Doğuma Hazırlık Çocuk Bakımı. 1968. İstanbul.
- 28- Güzmez AS. 0-5 Yaşlarında Zihinsel Gelişim. 1977. Ankara.
- 29- Güven N. Süt çocukluğunda motor gelişim. ÇGE El Kitabı II. Hacettepe Yay. 1983. Ankara.
- 30- ÇGE 203 (Bebeklik döneminde temel gelişim metodları ve materyalleri) Yayınlanmamış Ders Notları. Hacettepe Ün. ÇGE Bölümü. 1980.
- 31- Gül M. Yeni Doğan Bebeğin Bakımı. Eilatun. 15. (172), 4.83, 10-11.
- 32- Hatipoğlu FS. Gülveren geçeköndü bölgesinde ebelerin 15-44 yaş grubu kadınlara ve çocuklarına ilettikleri sağlık hizmetlerinin boyutları ve kadınların bu konudaki bilgi ve davranışı. Doktora tezi. Hacettepe Ün. SBE. 1984.
- 33- Heber RR and Garber H. An experiment in prevention of cultural family mental retardation, proceeding second congress of International association for the scientific study of mental deficiency. Aug 25-Sep. 2, 1970.
- 34- Heber R. Rehabilitation of families at risk for mental retardation. Progress Report, University of Wisconsin, Madison. 1972.
- 35- Heinicke C, Carlin F, Gliven K. Parent and Mother Infant Groups (Building a support system). Young Children. March 1984, 21-27.
- 36- Hunt I. Intelligence and experience. New York. Ronald Press. 1961
- 37- İshali kontrol altına alınmasında ve ağızdan sıvı tedavisinin kullanılması. WHO ve UNICEF'in ortak bildirisi. 1983. Cenevre.
- 38- İshalli hastalıklarının kontrolü için programı. "Akut İshal Tedavisi El Kitabı". WHO/Sep/80.2. Rew 1. 1984.
- 39- Kazan M. Kazan sağlık ocağı bölgesinde 0-24 aylık çocukların beslenme, büyüme ve gelişimi üzerine yapılan bir araştırma. Uzmanlık Tezi. Hacettepe Ün. Tıp Fak. Top. Hek. Bil. Dalı. 1977.
- 40- Kocaman G. Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinden önce Bornova bölgesinde anne ve çocukların koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma durumu. Ege Ün. Tıp Fak. Dergisi. 22 (1). 1983.
- 41- Newson JE. Toys and Playthings. Penguin Books. 1979. Great England.
- 42- Özcan C. Türkiye'de çocuk sağlığı. Kalkın. Hacettepe Ün. Pediatrid Bilim Dalı Başasistanlık Bülteni. 1 (10). Ekim, 1980, 7-13.
- 43- Özcan H. Sakat çocuklar için eğitim ve rehabilitasyon. İstanbul Çocuk Kliniği. 20 (1-4). Ocak-Aralık, 1984, 151-158.
- 44- Paçacı K. Gebelik kontrolü amacıyla doğum polikliniklerine başvuran ve ilk gebeliği olan annelerin bebek bakımına ilişkin bilgileri. Sağlık Dergisi. 1982, Sh 1-12, 97-99.
- 45- Pala Ö. Anne sütüyle beslenme. Haseki Tıp Bülteni. 1982. 20 (4), 296.
- 46- Pires M. Head Start. The New York Times. 26. October. 1975.
- 47- Sökücü S, Kutluay T, Ağaoğlu G. Bebek Beslenmesi El Kitabı. I.Ü. Çocuk Sağlığı Enstitüsü. Haziran. 1986.
- 48- Türksöy I. Ergazi sağlık ocağı bölgesinde bebeklerde büyüme, gelişim ve beslenme ile ilgili bir araştırma. Uzmanlık Tezi. Hacettepe Ün. Tıp Fak. Top. Hek. Bil. Dalı. 1977.
- 49- Ülgen G, Fidan E. Çocuk Gelişimi. MEB Yay. 2. baskı. İstanbul. 1984.
- 50- Vaughan UM. Text Book of Pediatrics. Çev. Ed. Gündüz Gedikoğlu. Cilt 1, 1987. Ankara.
- 51- White BL. The First Three Years of Life. Published by arrangement with Prentice Hall, Inc. First avon printing. June, 1978.
- 52- The First Three Years. Englewood Cliffs. New Jersey Prentice Hall. 1975.
- 53- Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi. 1. baskı. İstanbul. Eylül. 1984
- 54- Yalaz K, Epir S. 0-6 yaş grubu çocukların vücut ölçümleri (Ankara 1981 yılı). Çocuk Hastalıkları Dergisi. 1 (1). Haziran 1980.
- 55- Yıldırım G. Okul öncesi eğitimde okul, ana-baba ve çevre arasında işbirliğinin sağlanması, Okul Öncesi Eğitim Sorunları. TED Yay. 1983, 67-95.

YAYINLAR

ETKİLİ VE HIZLI OKUMA SANATI Meriç KAYALAN (ALTINTAŞ)

Uygurluğun hızla gelişimi, yazının bulunmasıyla başlamış; edinilen bilgiler, üretilen düşünceler önce taşlar, tabletlere daha sonra da kağıda kaydedilmiştir.

Yazının bulunmasıyla okuma eylemi de gerçekleşmiş. Bir yerlere kaydedilen bilgiler, düşünceler bireyden bireye "okuma" yoluyla ulaşmaları sonucu öğrenilmiş, öğrenilen bilgilerin ışığında, yeni düşünceler yeni buluşlar üretilmiştir.

21. yüzyıla yaklaştığımız şu günlerde de "Okuma" önemini korumuştur. Her ne kadar etkin iletişim araçları bilgilendiriyorsa da yeterli olmamaktadır. Bilgilenmenin % 80'i okuma yoluyla edinildiğine göre, bu araçlar okumaya yalnızca destek olacaktır.

Son yıllarda, insanlık tarihi, her alanda baş döndürücü gelişmelere tanık olmaktadır. Hemen hemen tüm okuyucuların bildiği gibi, günümüzde binlerce yazı yazılmakta, büyük bir hızla basılıp dağıtılmaktadır. Bunlar gazeteler, dergiler, kitaplar olarak bizlere sunulmaktadır. Pek çoğumuz kitap ve kitap okuma sağanağına tutulmuş gibi oluyoruz. Olanlardan haberdar olabilmemiz için, bu çığ gibi büyüyen yayınları okumamız gerekmektedir. Günümüzde "Okuma" yalnızca zevk değil, bir gereksinim, yükümlülük olmuştur. Bilgilerin böyle hızla üretildiği çağımızda, yalnız okuma değil, **Etkili ve Hızlı Okuma** gerekmektedir.

İşte, bu kitapta, kişilere etkili ve hızlı okuma için çeşitli yöntemler önerilmektedir. Her bölümde verilen alıştırmalarla, kişinin yalnız okuma hızı değil, anlama yetisi, belleği ve eleştiri yeteneği de gelişebilecektir.

REAL Yayıncılık
İstanbul, 1992.

BİR PIRILTIDIR YAŞAMAK

Hayatı İskalamayın "Modern" ve "Seçkin" Bir Genç Olun.

İpek ONGUN

Yazar, kitabının önsüzüne; "Kalabalık içinde hemen farkedilirsiniz onu." tümcesiyle başlıyor ve şöyle sürdürüyor: "Ayrıcalığı vardır sanki. Adımlarında canlılık, gözlerinde ışık, rüzgârında hafif bir koku uçuşur. Dinamiktir. Koşar, yürür; öğle tatilini aletli jimnastikte geçirir. Ders çalışırken Vivaldi ve Clayderman dinler. Dinlenirken Pavarotti ve Kenny G. dinler. Kahve, çay, özellikle de sigaraya militanmasına karşıdır. Bitki çayları ve süt içer. "Dünyamızın yedeği yok ki, buruşturup atalım." sloganını benimsemiştir. Cam şişe ve kese kağıdı kullanır.

Giyimde kendine özgü stili vardır.

Sade ve spor etrafında dönen bir çeşitlemedir onun giyimi. İngilizcesinin yanısıra, Japonca derslere de devam eder.

Haftada iki saatini kimsesiz yaşlılara veya küçük çocuklara ayırır. Sıcaklığını onlara aktarır.

Dans etmeye bayılır, aerobik sınıfının en dayanıklısıdır.

En çok da gülmeyi sever. Coşkuludur. Kendine güler, başkalarıyla birlikte güler, hayata güler" Kimdir bu anlatılan kişi? Bu anlatılan kişi, günümüzün modern ve seçkin gençlerdir. Yaşamın pırlıtısını yakalamaya çalışan; hep araştıran, soran, öğrenen, daha iyiyi, daha güzeli amaçlamış olan bir seçkin genç.

Yaşamdaki mutlulukların, yanıp sönen pırlıtlardan oluştuğunun bilincinde olan bir genç. En önemlisi, kendisine sağlanan olanakların değil, **İstek** ve **Çabanın** onu pırlıttıya götüreceğini bilen bir gençtir modern ve seçkin genç.

Siz de hayatı, binbir renkle yaşayabilmek, dikkatinizi daha güzel, daha pırlıtlı bir yaşam biçimini öğrenme üzerinde yoğunlaştırmak isterseniz; bu kitaptaki pratik bilgiler ve önerilerden yararlanabilirsiniz.

Altın Kitaplar Yayınevi
1992/İstanbul